

Sammanfattning

En läkare utsattes under en period för hot, dels i form av tre brev med visst innehåll, dels genom att tre knivar placerats ut vid arbetsplatsen respektive bostaden. Arbetsgivaren, ett landsting, vidtog med anledning av hoten en rad säkerhetsåtgärder. Vid polisutredningen framkom att läkaren själv hade framställt dessa hot. Landstinget avskedade herefter läkaren. Fråga om det förelegat laga grund för avskedandet.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2011-04-27
StockholmDom nr 33/11
Mål nr A 151/10

KÄRANDE

Sveriges Läkarförbund, 802002-1906, Box 5610, 114 86 Stockholm
Ombud: advokaten Niclas Carlsson, Time Advokatbyrå KB,
Kungsgatan 48, 4 tr, 111 35 Stockholm

SVARANDE

Västra Götalands läns landsting, Regionens Hus, 462 80 Vänersborg
Ombud: arbetsrättsjuristen Lena Kullander, Regionkansliet, Regionens Hus,
Box 1726, 501 17 Borås, och arbetsrättsjuristen Göran Söderlöf,
Sveriges Kommuner och Landsting, 118 82 Stockholm

SAKEN

ogiltigförklaring av avskedande m.m.

Mellan Sveriges läkarförbund (förbundet) och Västra Götalands läns landsting (landstinget) gäller kollektivavtal.

I.S. är medlem i förbundet. Den 1 november 2006 fick hon en tillsvidareanställning som underläkare under specialiseringstjänst (ST-tjänst) i allmänmedicin, med basplacering vid Älvängens vårdcentral.

I.S. avskedades från sin anställning den 15 mars 2010.

Mellan parterna har tvist uppkommit om det funnits laga grund för avskedandet. Parterna har tvisteförhandlat utan att de kunnat enas.

Förbundet har väckt talan mot landstinget i Arbetsdomstolen och yrkat i *första hand* att Arbetsdomstolen ska

1. ogiltigförklara avskedandet av I.S.,
2. förplikta landstinget att till I.S. betala
  - a) allmänt skadestånd med 120 000 kr, jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen, i första hand från den 7 maj 2010 till dess betalning sker och i andra hand från dagen för delgivning av stämning (den 15 juli 2010) till dess betalning sker,
  - b) ekonomiskt skadestånd för inkomstförlust under perioden den 25 januari–30 juni 2010 med 107 210 kr, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 15 juli 2010) till dess betalning sker, och
  - c) ekonomiskt skadestånd för inkomstförlust under perioden den 1 juli 2010–20 januari 2011 med 160 017 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på 23 934 kr

från den 26 juli 2010, på 23 934 kr från den 25 augusti 2010, på 24 420 kr från den 27 september 2010, på 23 934 kr från den 25 oktober 2010, på 24 420 kr från den 25 november 2010, på 23 934 kr från den 27 december 2010, samt på 15 441 kr från den 25 januari 2011, allt till dess betalning sker.

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att det inte funnits skäl för avskedande men väl saklig grund för uppsägning har förbundet yrkat i *andra hand* att Arbetsdomstolen ska förplikta landstinget att till I.S. betala

1. allmänt skadestånd med 80 000 kr, jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 15 juli 2010) till dess betalning sker, samt
2. ekonomiskt skadestånd för inkomstförlust i enlighet med punkterna 2 b) och 2 c) ovan.

Förbundet har vidare yrkat att Arbetsdomstolen ska förbehålla förbundet rätt att i senare rättegång föra talan mot landstinget om ekonomiskt skadestånd till I.S. avseende ersättning för inkomstförlust under perioden efter den 20 januari 2011.

Landstinget har bestritt yrkandena. Inte något belopp avseende allmänt skadestånd har vitsordats som skäligt i och för sig. Beräkningssättet för de ekonomiska skadestånden och sättet att räkna ränta på dem har vitsordats som skäligt. På de allmänna skadestånden har vitsordats att ränta räknas från dagen för delgivning av stämning.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Bakgrund

I.S. är bosatt i Bohuslän. Hon har studerat medicin och tog examen år 2003. Därefter har hon arbetat inom landstinget. Under perioden 2004–2006 utförde hon sin allmäntjänstgöring (AT) som avslutades med ett s.k. AT-prov. Efter godkänt AT-prov fick hon legitimation som läkare. Under perioden den 1 maj–31 oktober 2006 vikarierade hon som underläkare vid Lilla edets vårdcentral. Där fick hon kontakt med J.F., som är läkare specialiserad inom allmänmedicin, och han blev sedermera hennes handledare under ST-tjänstgöringen. I.S. påbörjade sin ST-tjänstgöring vid Älvängens vårdcentral den 1 november 2006.

Händelseförloppet före hoten

Under hösten 2007 råkade I.S. ut för en trafikolycka och ådrog sig nackskador. En kortare tid därefter tog en av I.S:s patienter, en ung flicka, livet av sig. Den utredning som följde innehöll inte någon kritik mot I.S., men hon tog ändå mycket illa vid sig och anklagade sig själv för det som hade inträffat.

I ST-tjänstgöringen ingår s.k. randtjänstgöring eller ”randning”, vilket innebär arbete inom ett annat medicinskt område än det valda specialiseringsområdet. I.S. utförde under våren 2008 sin randtjänstgöring vid en psykiatrisk enhet på ett sjukhus i Trollhättan. Under tiden hon arbetade där tog ytterligare en patient livet av sig. De två självmorden påverkade I.S. kraftigt och till sommaren 2008 hade hon utvecklat en depression. Situationen blev värre och under hösten kom hon till slut inte upp ur sängen. Hennes make förde henne till sjukhus. Hon lades in och tvångsvårdades vid den psykiatriska avdelningen där. Hon stannade i drygt två veckor och behandlades med medicin. Hon hade självmordsplaner och hade vidtagit konkreta förberedelser i syfte att realisera sina planer. Genom medicineringen minskade dock suicidrisken och hon skrevs senare ut. Läkarna vid den psykiatriska avdelningen rekommenderade en uppföljning, men av oklar anledning skedde inte någon sådan.

I.S. blev sjukskriven till följd av sin ohälsa och var heltidssjukskriven till kort efter årsskiftet 2008/2009. I december 2008 hölls ett möte där representanter för landstinget, Försäkringskassan och företagshälsovården deltog. Vid mötet planerades I.S:s återgång i arbete. Den 7 januari 2009 började I.S. arbeta på halvtid. Arbetstiden ökade därefter gradvis. Detta innebar inte att I.S. var helt frisk, utan enbart att hennes arbetsförmåga inte var nedsatt.

Hoten

I juni 2009 fick I.S. tre hotbrev. Det första brevet kom till vårdcentralen och lydde ”du ska dö”. Det andra brevet, som innehöll orden ”tick-tack”, skickades till I.S:s bostad. Det tredje brevet skickades till vårdcentralen med texten ”Fin Toyota” och anspelade på den bil I.S. ägde. Med anledning av dessa brev vidtog landstinget ett antal säkerhetsåtgärder, bl.a. fick I.S. ett larm och vårdcentralen utrustades med en säkerhetsdörr. Därefter följde en period utan hot. Efter sommaren 2009 påträffades utanför vårdcentralen en kniv med rödmålad spets. Vid den tidpunkten sattes kniven emellertid inte i samband med breven. I oktober hittade I.S. i sin trädgård ytterligare en kniv. I december hittades en tredje kniv, på trappan till I.S:s bostad, tillsammans med en lapp med texten ”gott slut”. Efter det sista fyndet anlätades landstinget vakter som en tid gjorde ronder nattetid utanför I.S:s bostad.

Polisutredningen och händelseförloppet efter hoten

Den 15 januari 2010 kallades I.S. och hennes make till polisförhör. Där fick de frågor om bl.a. sina bankkort och om de knivar som hade hittats. Under förhöret med I.S. uppgav polisen att inköp av i vart fall två av knivarna kunde knytas till I.S:s kontokort. En kniv hade inhandlats samma dag som den hittades.

Bevisningen var övertygande och det fanns inte något tvivel om att det var I.S. själv som hade lagt ut knivarna.

I.S. var väldigt rädd på grund av hoten och var under tiden de pågick inte medveten om att det var hon själv som låg bakom dem. I efterhand har det hos I.S. framträtt vissa minnesbilder om att hon kan ha legat bakom även breven. Hon tycker sig även minnas att hon under tiden för händelserna någon gång var medveten om sitt handlande.

Efter polisförhöret ringde I.S. till företrädare för arbetsgivaren och sade att hon ville att de skulle träffas. Några dagar senare hölls ett möte med vice verksamhetschefen L.S., verksamhetschefen L.D. och I.S. Under mötet framkom att polisen redan hade informerat arbetsgivaren om sina slutsatser. I.S. tillfrågades om varför hon hade gjort som hon gjort, men hon kunde inte lämna någon förklaring. Arbetsgivarens företrädare var bekymrade över situationen. I.S. arbetade som vanligt dagen därpå. Ytterligare en dag senare hölls ett nytt möte vid vilket bl.a. personalchefen E.P. var närvarande. E.P. var ganska aggressiv och uppmanade I.S. att sjukskriva sig. I.S. ville dock inte göra det, eftersom hon ansåg att hon, även om hon inte var frisk, alltså hade arbetsförmåga. Efter mötet sade L.D. att E.P. inte skulle ändra sig och att det var lika bra att I.S. sjukskrev sig.

Arbetsgivaren ordnade därefter tid hos en psykiater, E.N., redan till den 25 januari 2010. I.S. sjukskrevs sedan i två veckor, fram till en sedan tidigare planerad semester. Intygen avsåg enbart sjukskrivningen, och avsåg inte att bedöma vad som hade lett till att I.S. framställde hoten mot sig själv.

Under semestern kallades I.S. till ett nytt möte som skulle hållas när hon kom tillbaka. Vid detta möte beslutades att hon skulle avstängas från arbetet utan lön. I.S. förstod under samtalen att arbetsgivaren inte skulle låta henne behålla anställningen. Därefter, i mars 2010, hölls förhandlingar mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. Den 15 mars 2010 avskedades I.S. Före avskedandet hade E.N. till landstinget skickat ett läkarintyg, i vilket hon menade att hoten hade framställts p.g.a. sjukdom.

I.S. kände sig nedslagen och stressad av sjukskrivningen, men var då inte deprimerad. Hennes tillstånd försämrades emellertid och hon blev på nytt deprimerad, men inte lika allvarligt som under hösten 2008. Efter sommaren 2010 började I.S. känna sig lite bättre och hon har förbättrats ytterligare därefter, även om hon inte är helt återställd. Det pågår diskussioner med Arbetsförmedlingen om rehabilitering och arbetsträning men dessa har inte lett till några konkreta åtgärder ännu. Det beror i sin tur främst på Arbetsförmedlingens uppfattning om I.S:s psykiska hälsa.

Påståendena om brott mot tystnadsplikten

Landstinget har gjort gällande att I.S. inför polisen skulle ha pekat ut två patienter som potentiella gärningsmän. Detta är en ny omständighet som inte får åberopas till grund för att skilja I.S. från anställningen. Det är inte riktigt att landstinget åberopade detta vid den centrala förhandlingen, även om frågan i och för sig diskuterades. Även påståendet att I.S. skulle ha lämnat uppgift om de två patienter som begick självmord är en ny omständighet som inte får åberopas.

I.S. kände inte ens till namnet på den anhörige vars personuppgifter hon påstås ha lämnat ut. Hon har således inte – och har inte ens kunnat – lämna uppgifter om denne.

De två patienterna, vilka I.S. påstås ha pekat ut som potentiella gärningsmän, var kända på vårdcentralen. Vid tidpunkten för samtalet med I.S. kände polisen redan till identiteten på dessa två personer. Polisen har alltså fått dessa uppgifter från någon annan person än I.S.

Sammanfattning av grunderna för förbundets talan

I.S. har avskedats under omständigheter som inte ens utgjort saklig grund för uppsägning. De hot som lagts till grund för avskedandet har inte i något fall riktats mot arbetsgivaren utan enbart mot I.S. personligen. Hoten har framställts under inverkan av I.S:s sjukdom och har varit en del av sjukdomen. Även om handlandet inte skulle bedömas som ett utslag av I.S:s sjukdom har det inte inneburit ett så flagrant eller avsiktligt åsidosättande av hennes åligganden enligt anställningsavtalet att det förelegat laga grund för avskedande eller saklig grund för uppsägning. Till detta kommer att arbetsgivaren inte ens har övervägt omplacering eller rehabilitering.

Påståendena om att I.S. pekat ut två patienter som gärningsmän och att hon skulle ha lämnat ut namnet på en anhörig är nya omständigheter som inte får åberopas till stöd för avskedandet. Det bestrids även att I.S. skulle ha handlat felaktigt i dessa hänseenden.

Landstinget har känt till att I.S. tidigare har varit sjukskriven p.g.a. depression. När polisen informerade landstinget om sina slutsatser angående hoten måste landstinget ha förstått att I.S:s sjukdom låg bakom hennes agerande. Landstinget har fått information om I.S:s hälsa vid förhandlingar mellan parterna, via läkarintyg och genom uppgifter från hennes make. Den avgörande tidpunkten när det gäller landstingets kännedom om I.S:s hälsotillstånd är avskedandetillfället, dvs. den 15 mars 2010, inte när händelserna ägde rum.

I.S. har varit sjukskriven efter avskedandet. Hon har visserligen därmed inte stått till arbetsgivarens förfogande, men sjukskrivningen har vållats av arbetsgivaren. Arbetsgivaren har agerat rättsstridigt och vållat I.S:s sjukskrivning genom att inte uppfylla sitt rehabiliteringsansvar, att uppmana I.S. att sjukskriva sig, att utan grund avskeda henne samt genom att framställa skadeståndskrav mot henne som ett påtryckningsmedel. Genom sitt agerande har landstinget orsakat stress,

sjukskrivning och depression hos I.S. Det finns alltså ett samband mellan landstingets agerande och I.S:s sjukskrivning med efterföljande inkomstförlust.

Beträffande den i första hand yrkade räntan på det allmänna skadestånd som yrkats i första hand anförs följande. Av 4 § tredje stycket räntelagen följer att ränta på en fordran på skadestånd börjar löpa 30 dagar efter det att krav på ersättning framställts och den utredning som kan krävas lagts fram. Ett sådant krav och skälig utredning presenterades i samband med den lokala förhandlingen den 7 april 2010. Räntan började därför löpa från den 7 maj 2010.

Landstinget

Händelseförloppet före hoten

Det är riktigt att I.S. under hösten 2008 sjukskrevs och tvångsinlades för psykiatrisk vård. Förbundet har kritiserat hur vården av I.S. bedrevs. Arbetsgivaren har emellertid inte haft – eller lagligen haft rätt till – insyn i hur vården bedrevs. Detta hänger samman med landstingets skilda roller, dels som vårdgivare, dels som arbetsgivare. Som arbetsgivare har landstinget ett rehabiliteringsansvar, vilket innebär en skyldighet att se till att en arbetstagare får den rehabilitering som är nödvändig för att kunna återgå i arbete. Detta innebär emellertid inte något ansvar för den medicinska vården, som i stället åligger landstinget som vårdgivare. Enligt fast policy inom landstinget ska personalen inte vara patienter vid den vårdcentral där de arbetar.

Den 7 januari 2009 började I.S. arbeta igen efter sjukskrivningen. Inledningsvis arbetade hon halvtid. Därefter ökades arbetstidsmättet gradvis. Landstinget erbjöd I.S. stöd via företagshälsovården och hon fick även anpassade arbetsuppgifter. Vid denna tid fick landstinget inte några indikationer på att I.S. fortfarande var sjuk.

De påstådda hoten

Den 5 juni 2009 kom det första hotbrevet till vårdcentralen. Hotet togs på största allvar och landstinget ordnade ett larm till I.S., som också polisanmälde händelsen. Den 23 juni 2009 berättade I.S. för sina överordnade att hon hade fått ytterligare ett hotbrev. Detta ledde till att landstinget vidtog ytterligare säkerhetsåtgärder. Den 30 juni 2009 mottogs ett tredje brev. Det brevet låg i I.S:s brevkorg på vårdcentralen. Detta tydde på att någon hade varit inne på vårdcentralen. Säkerhetsåtgärderna skärptes därför ännu mera.

Med anledning av hoten bekostade landstinget också en semesterresa för I.S. och hennes make, eftersom hon uttryckte att hon inte visste om hon vågade vara hemma under semestern. Därefter följde en period utan hot och landstinget övervägde då att avveckla det personskydd som I.S. hade fått. I.S. sade till L.D. att hon hade fått intrycket att polisen inte var så intresserad av hennes uppgifter.

I augusti 2009 påträffades en kniv utanför vårdcentralen. Ytterligare en kniv påträffades i oktober 2009, denna gång vid I.S:s bostad. I december 2009 påträffades en tredje kniv, även denna gång vid I.S:s bostad. Med anledning av

det sistnämnda fyndet förstärkte landstingets säkerhetsåtgärderna, bl.a. installerades en kamera med rörelsedetektor i I.S:s bostad och vakter anlätades. Landstinget gjorde mycket stora ansträngningar för att analysera situationen och besluta vilka skyddsåtgärder som skulle vidtas.

Händelseförloppet efter hoten

I.S. uppgav för polisen att hon hade två patienter som var mycket krävande och att de kunde vara inblandade i hoten.

I mitten av januari 2010 konfronterade emellertid polisen I.S. med misstanken att hon själv låg bakom hoten. I.S. vidgick då att det var på det sättet. Polisen underrättade primärvårdsområdeschefen L.D. om detta.

Den 18 januari 2010 hölls ett möte mellan landstingets företrädare och I.S. I.S. berättade inte självmant att det var hon som hade legat bakom hoten utan sade bara att situationen var uppklarad och att det inte längre fanns någon hotbild. Det var först när biträdande verksamhetschefen L.S. förklarade att polisen hade berättat att I.S. låg bakom hoten som hon medgav att det var så.

Sekretess inom vården

Inom hälso- och sjukvården gäller sekretess. Bestämmelsen i 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen innebär att sekretess gäller för uppgift om enskilda hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För att kunna bryta sekretess krävs stöd av en sekretessbrytande bestämmelse. Sådana bestämmelser finns i 10 kap. i den nyss nämnda lagen. Landstingets jurister stödde sig på bestämmelsen i lagens 10 kap. 2 §. Innebörden av den bestämmelsen är att sekretesskyddad uppgift får lämnas till enskild eller myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. I detta fall hade landstinget bibringats uppfattningen att det förekommit brott som riktade sig mot landstingets verksamhet och att det därför var nödvändigt att lämna uppgifter till polisen. I efterhand har det emellertid framkommit att hotet inte var verkligt, vilket innebär att det inte heller fanns skäl att lämna ut sekretesskyddade uppgifter. I.S. var vid tidpunkten för utlämnandet av de sekretessbelagda uppgifterna den enda som kände till detta. I.S. har härigenom gjort sig skyldig till brott mot tystnadsplikten.

Skada för landstinget

I.S:s uppgifter om att hon hotats har lett till skada för landstinget. Kostnaderna för att installera larm och anlita vakter m.m. har uppgått till mer än 120 000 kr. Händelserna i sig har dessutom varit påfrestande för övrig personal.

Omfattningen av beskedet enligt 19 § anställningsskyddslagen

Förbundet har gjort gällande att landstinget som grund för avskedandet inte får åberopa att I.S. lämnat uppgift till polisen om två patienter eftersom det i beskedet enligt 19 § anställningsskyddslagen endast anges att hon lämnat uppgift om anhörig till patient. Den omständigheten, att I.S. till polisen har lämnat uppgift om patienter, får dock anses ligga i linje med vad som angetts i beskedet. Frågan om utlämnande av uppgifter till polisen diskuterades dessutom vid den lokala förhandlingen som hölls mellan parterna. Även i samband med den centrala förhandlingen diskuterades frågan. Förbundet gjorde i det sammanhanget inte någon invändning om omfattningen av beskedet enligt 19 § anställningsskyddslagen.

Betydelsen av I.S:s sjukdom m.m.

Frågan om I.S. var sjuk eller inte saknar betydelse för bedömningen av det berättigade i avskedandet. Om Arbetsdomstolen skulle anse att denna fråga ändå ska beaktas vid bedömningen görs följande gällande. Landstinget har känt till att I.S. under år 2008 behandlats för depression och har, efter att hon återgått i arbete, vidtagit adekvata rehabiliteringsåtgärder. I.S. har inte, vare sig före eller efter sjukskrivningsperioden, uppvisat något dysfunktionellt beteende eller andra tecken på depression.

I det läkarintyg som har upprättats av psykiatern E.N. den 3 mars 2010 anges inte någon diagnos. Inte heller anges något om att I.S. skulle lida av dissociativ amnesi, minnesförlust eller vara omedveten om sitt handlande. Något sådant framgår inte heller av något av de övriga intyg som har presenterats i målet. I det av E.N. upprättade läkarintyget av den 26 januari 2010, vilket låg till grund för sjukskrivning, anges diagnosen ”akut stressreaktion”, med diagnoskod F430 enligt ICD 10. En förklaring till diagnoskoden ges i den i målet ingivna och åberopade handlingen ”Klassifikation av sjukdomar och hälsoproblem 1997 – version 2010”. Inte heller där anges dock något om minnesförlust. Dessutom framgår att tillståndet går över på timmar eller några få dagar. Inte heller i det intyg som upprättats av psykologen P.W. anförs att I.S. skulle ha varit omedveten om sina handlingar.

Det kan inte vitsordas att I.S. har haft någon sjukdom som kan ha orsakat hennes agerande. Det kan inte heller vitsordas att I.S:s agerande skulle vara en följd av hennes medicinering eller att hon har lidit av minnesförlust.

Grunderna för landstingets bestridande

I.S. har under en lång period ljugit för landstinget och uppgett att hon utsattes för dödshot. Landstinget har till följd av dessa påståenden vidtagit en rad kostsamma säkerhetsåtgärder.

Därtill har I.S. inför polisen falskeligen pekat ut patienter på vårdcentralen som tänkbara gärningsmän. Oskyldiga personer har därigenom förekommit i en brottsutredning. Detta agerande har inneburit att I.S. har brutit mot tystnadsplikten, vilket gör att landstinget ser särskilt allvarligt på det inträffade.

Landstinget har mot denna bakgrund fullständigt förlorat förtroendet för I.S. Det saknar betydelse att I.S. möjligen lidit av psykisk sjukdom.

Sammanfattningsvis har I.S. allvarligt åsidosatt sina åligganden enligt anställningsavtalet. Det har således funnits laga grund för att avskeda henne.

Det bestrids att landstinget skulle ha agerat rättsstridigt i samband med avstängningen och det efterföljande avskedandet av I.S. Det finns alltså inget i landstingets handlande som skulle ge I.S. rätt till ekonomiskt skadestånd för mellanskillnaden mellan sjukpenning och lön. Det har inte heller funnits något samband mellan I.S:s sjukskrivning och de åtgärder som landstinget har vidtagit.

Domskäl

Tvisten

I.S. var sedan november 2006 anställd hos landstinget som ST-läkare med placering vid Älvängens vårdcentral. Den 15 mars 2010 avskedades hon från anställningen. Tvisten gäller om landstinget hade laga skäl för avskedandet eller om det i vart fall förelegat saklig grund för en uppsägning.

Kort om parternas ståndpunkter i tvisten

Landstinget har gjort gällande att I.S. har grovt åsidosatt sina åligganden i anställningen och att det därför förelegat laga grund för att avskeda henne. Till stöd för detta har landstinget anfört sammanfattningsvis följande. Under andra halvan av år 2009 framställdes hot mot I.S., bl.a. genom tre brev, varav två kom till arbetsplatsen och ett till bostaden. Sedermera framkom att det var I.S. själv som stod för hoten. I.S. har alltså under en lång tid ljugit om att hon utsatts för allvarliga hot mot sin person. De påhittade hoten har föranlett landstinget att vidta en rad kostsamma säkerhetsåtgärder. I samband med polisutredningen har I.S. också pekat ut två patienter som misstänkta och därigenom brutit mot gällande sekretessbestämmelser. Situationen har varit påfrestande för övrig personal och påverkat verksamheten negativt. I.S:s agerande har medfört att landstinget fullständigt förlorat förtroendet för henne. Det saknar betydelse att I.S. möjligen lidit av psykisk sjukdom.

Förbundet har gjort gällande att det inte funnits laga skäl för avskedande och inte heller saklig grund för uppsägning av I.S. och anfört sammanfattningsvis

följande. Under den period när hoten framställdes befann sig I.S. i ett sjukdomstillstånd som innebar att hon inte var medveten om sitt handlande. Detta sjukdomstillstånd, i grunden en depression med dissociativ amnesi, som innefattar bl.a. minnesförlust, har utlösts genom påfrestande händelser i arbetet, nämligen två patienters självmord. Landstinget har känt till I.S:s sjukdomstillstånd men har inte fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. I.S. har handlat under påverkan av sin sjukdom. Vid bedömningen om landstinget haft rätt att skilja I.S. från anställningen måste alltså hennes sjukdomstillstånd beaktas. I.S. har inte på något otillåtet sätt lämnat ut sekretessbelagda uppgifter.

Utredningen

Arbetsdomstolen har hållit huvudförhandling i målet. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med I.S., vittnesförhör med hennes make K.-J.H., sekreteraren B.J., överläkaren E.N. och psykologen P.W. På landstingets begäran har hållits vittnesförhör med primärvårdsområdeschefen L.D., biträdande verksamhetschefen L.S., säkerhetsansvarige B.H., förhandlaren J.S. och arbetsrättsjuristen H.S. På båda parter begäran har hållits vittnesförhör med läkaren J.F. Båda parter har åberopat skriftlig bevisning.

Händelseförloppet

Följande är ostridigt om vad som har inträffat.

Den 1 november 2006 anställdes I.S. som ST-läkare hos landstinget. Under hösten 2007 råkade hon ut för en trafikolycka, med nackskador som följd. En kort tid därefter tog en ung patient till I.S. livet av sig. En tid senare tog ytterligare en patient livet av sig. Händelserna utreddes och någon kritik riktades inte mot I.S. Hon mådde emellertid dåligt av händelserna och utvecklade en depression. Under hösten 2008 var I.S. sjukskriven och tvångsinlades en tid för psykiatrisk vård. I början av december 2008 hölls ett möte med företrädare för arbetsgivaren, Försäkringskassan, läkare från företagshälsovården och I.S. i syfte att planera för I.S:s återgång i arbete. Därefter återgick I.S. i arbete, först på halvtid och sedan med en gradvis ökning av arbetstidsmättet. Från den 4 maj 2009 arbetade hon åter på heltid.

Den 5 juni 2009 mottog vårdcentralen ett brev som var adresserat till I.S. och som innehöll texten ”Du ska dö”. Landstinget ordnade med anledning av detta ett larm och en kontaktperson till I.S. Den 23 juni 2009 berättade I.S. för landstinget att hon hade fått ytterligare ett brev som denna gång hade skickats hem till henne. Det brevet hade texten ”tick-tack”. Landstinget övervägde på nytt behovet av säkerhetsåtgärder och bl.a. vidtogs den ytterligare åtgärden att I.S:s larm kopplades direkt till polisen. Den 30 juni 2009 berättade I.S. att hon hade fått ett tredje brev, nu med texten ”Fin Toyota”. I.S. hade en Toyota. Brevet fanns enligt I.S. i hennes brevkorg som satt på väggen intill dörren till hennes rum på vårdcentralen. Landstinget vidtog med anledning av detta brev ytterligare säkerhetsåtgärder som bl.a. innefattade en översyn av rutinerna för allmänhetens tillträde till lokalerna. I mitten av juli månad 2009 hade I.S. semester. Mot

bakgrund av hoten bekostade landstinget en utlandsresa för I.S. och hennes make.

Någon gång i slutet av sommaren hittades en kniv med rödmålad spets utanför vårdcentralen. Denna kniv kopplades då inte ihop med hoten mot I.S. Den 17 oktober 2009 berättade I.S. för biträdande verksamhetschefen L.S. att hon hade hittat en kniv, även denna med rödmålad spets, utanför sin bostad. Polisen kontaktades och båda knivarna lämnades till polisen. Den 28 december 2009 uppgav I.S. för L.S. att hon hade hittat ännu en kniv vid bostaden. Enligt I.S. fanns det intill kniven även en lapp med orden "gott slut". Efter denna händelse installerade landstinget en kamera och larm med rörelsedetektor i I.S:s bostad och anlätade vakter som gjorde bevakningsronder vid bostaden.

Den 15 januari 2010 konfronterade polisen I.S. med misstanken att hon själv låg bakom hoten. I.S. förnekade inte att det förhöll sig på det sättet. Samma dag underrättade polisen landstinget om sina slutsatser.

Den 25 januari 2010 sjukskrevs I.S. i två veckor. Därefter åkte hon på en sedan tidigare inplanerad semesterresa. Efter hemkomsten hölls ett möte med I.S. och företrädare för landstinget. Vid mötet meddelade landstinget att I.S. skulle stängas av från arbetet utan lön. Den 15 mars 2010 avskedade landstinget I.S.

Har I.S. agerat på ett sådant sätt som kan utgöra grund för ett avskedande?

De händelser som landstinget åberopat till stöd för avskedandet, bortsett från I.S:s påstådda brott mot sekretessbestämmelserna, är som framgått i allt väsentligt ostridiga mellan parterna. Den första frågan som kan ställas är om det som I.S. ostridigt har gjort är så allvarligt att det berättigat landstinget att avskeda henne.

Förbundet har framhållit att I.S. inte har riktat några hotelser mot arbetsgivaren utan bara mot sig själv. Det kan emellertid konstateras att hon har skickat ett hotbrev till arbetet och placerat ytterligare ett i arbetslokalerna samt lagt ut en kniv i omedelbar anslutning till arbetsplatsen. Hon har också för arbetsgivaren berättat att hon fått ett hotbrev till sin bostad och att hon hittat två knivar intill bostaden. Av utredningen framgår vidare att den polisutredning som händelserna föranledde och de spekulationer om hoten som ägde rum hos arbetsledning och bland personalen hade som en utgångspunkt att hoten härrörde från någon patient eller anhörig till en patient. I.S. har visserligen inte hotat någon annan person men genom förfarandet har det kommit att framstå som att hon blivit hotad i egenskap av anställd läkare vid vårdcentralen och därmed måste hotelserna betraktas som riktade även mot verksamheten som sådan.

Det är också tydligt att såväl arbetsledning som övrig personal bibringades uppfattningen att I.S. var utsatt för verkliga hot mot sin person och att de tog hoten på största allvar. Det är sålunda ostridigt att agerandet föranledde landstinget att vidta en rad säkerhetsåtgärder, bl.a. larminstallationer både på arbetsplatsen och i I.S:s hem. Det är vidare klarlagt att landstinget som en direkt följd av att I.S. uppfattades som verkligt hotad bekostade en utlandsresa åt henne och maken. Därtill har hoten medfört stor oro och anspänning i övrigt för

personalen på vårdcentralen. Det har t.ex. av utredningen, bl.a. av L.D:s uppgifter, framkommit att man inte lät I.S. gå ut ensam till sin bil när hon skulle lämna arbetsplatsen för dagen utan någon ur personalen följde regelmässigt med henne. L.D. har också uppgett att det hos personalen uppstod en känsla av att ha blivit "lurad" när det avslöjades att det var I.S. själv som stått för hoten.

Enligt Arbetsdomstolens mening har I.S:s handlande utan tvivel varit djupt förtroendeskadligt. Hennes agerande har medfört att arbetsgivaren uppfattat att hot har riktats mot en anställd och mot verksamheten. Handlandet har enligt domstolens mening varit sådant som en arbetsgivare inte ska behöva tåla och som normalt kan motivera ett avskedande.

Frågan är då om I.S:s handlande ska ses som ett utslag av sjukdom och i så fall vilken betydelse det skulle få för bedömningen.

Betydelsen av I.S:s påstådda sjukdom

Förbundet har gjort gällande att I.S. handlat under påverkan av sjukdom och att det med beaktande av hennes sjukdomstillstånd inte funnits skäl att skilja henne från anställningen. Landstingets inställning är att I.S. inte haft någon sjukdom som orsakat hennes agerande och att en eventuell sjukdom i alla händelser saknar betydelse för den rättsliga bedömningen av om handlandet utgjort laga skäl för ett avskedande.

Förbundet har i första hand argumenterat efter linjen att I.S:s sjukdomstillstånd inneburit att hon inte varit medveten om sitt handlande.

I.S. har vid huvudförhandlingen uppgett att hon har vissa fragmentariska minnesbilder av sitt handlande och att hon under perioder, i någon mån, har varit medveten om att det var hon som låg bakom hoten.

Den medicinska utredning, som i den här delen har åberopats av förbundet, består främst i förhören med psykiatrikern E.N. och psykologen P.W., och de intyg som dessa utfärdat. Deras kontakter med I.S. har legat i tiden efter de aktuella händelserna och intygen är upprättade mot bakgrund i huvudsak av hennes egna uppgifter och vissa journalanteckningar från I.S:s sjukdomstid hösten 2008. Enligt Arbetsdomstolens mening ger denna utredning inte belägg för slutsatsen att I.S. när handlandet pågick skulle ha befunnit sig i något sådant sjukdomstillstånd som inneburit att då hon varit omedveten om sitt agerande.

Det kan vidare konstateras att händelserna utspelade sig över en längre tid, mer än ett halvt år. Det kan också konstateras att hoten successivt "trappades upp" och kom allt närmare I.S:s personliga sfär. Hennes make K-J.H. har uppgett att han kunde iaktta att denna "upptrappning" skedde i samband med att han försökte att inför I.S. tona ner betydelsen av varje enskilt hot. Han har sålunda berättat att de efter det första hotbrevet resonerade som så att det ju i varje fall inte hade skickats något hotbrev hem, varpå nästa brev kom till hemadressen, samt att när de då på liknande sätt konstaterade att hon ändå inte hade blivit uppsökt personligen så hittades därefter brevet i hennes brevkorg inne på arbetsplatsen. Han har vidare uppgett att detta mönster fick honom att fatta

misstankar om att I.S. själv hade iscensatt det hela men att han på direkt fråga till henne om den saken fick ett nekande svar. Denna bild av en viss logik i handlandet stämmer också väl med vad L.D. uppgett om att hon strax före julen 2009 hade talat med I.S. om att de efter helgerna skulle diskutera om säkerhetsåtgärderna borde förändras, eftersom det inte hade förekommit några hot efter det att kniven i hennes trädgård hade hittats i mitten av oktober. Under julhelgen kontaktade sedan I.S. arbetsgivaren och berättade om kniven som hon då hade funnit vid bostaden. Den uppgiften ledde i sin tur till att nya säkerhetsåtgärder vidtogs.

Arbetsdomstolen kan mot den här sammantagna bakgrunden inte finna att utredningen ger underlag för att anta att I.S. har varit omedveten om sitt handlande.

När det i övrigt gäller frågan om I.S:s hälsotillstånd och den eventuella inverkan som detta kan ha haft för hennes agerande kan till att börja med konstateras att det är ostridigt att hon under hösten 2008 var sjukskriven på grund av en depression och att hon då under en tid också var intagen på sjukhus för psykiatrisk tvångsvård. Det är även ostridigt att hon började arbeta igen i januari 2009 och att hon vid tiden för de aktuella händelserna inte längre var sjukskriven till någon del utan arbetade heltid. Det har framkommit att hon vid den tiden skötte sitt arbete på ett fullt adekvat sätt och att ingen från arbetsledningen eller övrig personal på arbetsplatsen sett några tecken på att hon skulle ha varit sjuk eller annars funnit anledning att misstänka att hoten kom från I.S. själv. Den utredning som finns ger enligt Arbetsdomstolens mening inte något helt entydigt besked i frågan om I.S. då led av någon sjukdom som orsakade hennes beteende. Agerandet i sig har emellertid varit så särpräglad och egendomligt att det ligger nära till hands att anta att det skett under inverkan av någon form av psykisk ohälsa. Ett sådant antagande får också visst stöd av de slutsatser om I.S:s hälsotillstånd som E.N. och P.W. i efterhand kommit fram till.

Som Arbetsdomstolen tidigare har slagit fast (se t.ex. AD 2000 nr 28 med där gjorda hänvisningar) finns det emellertid, vid bedömningen av om ett avskedande får ske på grund av ett visst förfarande, anledning att i första hand beakta graden av åsidosättande av arbetstagarens agerande mot arbetsgivaren. Enligt vad domstolen uttalat ska normalt – till skillnad mot vad som gäller vid en prövning av om saklig grund föreligger – sådana särskilda omständigheter som i och för sig skulle tala för att arbetstagaren ändå ska få behålla anställningen inte vägas mot det förfarande som har lagts till grund för ett avskedande.

Vid en tillämpning av det anförda på det här fallet finner Arbetsdomstolen att det vid prövningen av avskedandefrågan saknar betydelse att en eventuell sjukdom kan ha inverkat på I.S:s handlande. Enligt Arbetsdomstolens mening måste nämligen handlandet, oavsett hennes sjukdom, ha gjort det omöjligt för landstinget att behålla henne i anställningen.

Sammanfattande bedömning av avskedandefrågan

Arbetsdomstolen har i det föregående funnit att I.S:s handlande att på det sätt som skett iscensätta hot mot sig själv har varit sådant som normalt ger en

arbetsgivare rätt att avskeda den anställda. Domstolen har också kommit fram till att det inte finns anledning att vid bedömningen av avskedandefrågan beakta att handlandet kan ha skett under inverkan av sjukdom. Sammantaget har Arbetsdomstolen alltså kommit till slutsatsen att I.S. genom sitt handlande har grovt åsidosatt sina åligganden mot landstinget. Landstinget har därför haft rätt att skilja henne från anställningen genom avskedande. Förbundets talan ska följaktligen avslås.

Vid denna bedömning saknar domstolen anledning att pröva frågan om I.S. också i något hänseende har brutit mot tystnadsplikten samt den tillhörande frågan om vilka omständigheter som i den delen kunnat läggas till grund för bedömningen.

Rättegångskostnader

Vid den nu angivna utgången har förbundet förlorat och ska därför förpliktas att ersätta landstinget för dess rättegångskostnader. Landstinget har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader med 310 081 kr exklusive mervärdesskatt, varav 288 000 kr avser ombudsarvode, 8 181 kr avser kostnader för ombudet och 13 900 kr avser kostnader för vittnen. Förbundet har vitsordat de yrkade beloppen för kostnader men överlåtitt åt domstolen att avgöra skäligheten av det yrkade beloppet för ombudsarvode.

Händelseförloppet är i allt väsentligt ostridigt. Mot den bakgrunden och med beaktande av målets beskaffenhet i övrigt finner Arbetsdomstolen att landstinget är skäligen tillgodosett med 200 000 kr, exklusive mervärdesskatt, för ombudsarvode. Övriga belopp har vitsordats. Landstinget ska alltså tillerkännas ersättning för rättegångskostnader med totalt 222 081 kr.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Sveriges Läkarförbunds talan.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Sveriges Läkarförbund att ersätta Västra Götalands läns landsting för rättegångskostnader med 222 081 kr, varav 200 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Inger Andersson, Berndt Molin, Charlott Richardson, Pontus Sjöstrand, Anders Tiderman, Gunilla Runnquist. Enhälligt.

Sekreterare: Martin Ulfving